

En höstvandring med Ingrid Jacobsson i Hästhagen 12 september 1994

(bland torp och hus som finns och har funnits)

Grindstugan

Huset är från 1790-talet och är av korsvirke och vasstäckt, tidigare var det ha1m. Det har i stort sett likadant ut sedan det byggdes. I gamla tider fanns det en liten affär som sålde fotogen, snus och kryddor och diverse små ting. Husets invånare har i regel inte arbetat under Torup, utom kvinnorna som ibland hjälpt till med plantering i skogen och något i lantbruket. I slutet av 1800-talet bodde en familj där som hette Larsson, de hade en son som hette Gustav och var lekkamrat med min mor Nora. 1928 flyttade Gustav och Amanda Persson in där.

De hade 2 flickor, Emmy och Astrid (f.1926 och början av 30-talet).Gustav var tegelbruksarbetare i Bara och Amanda brukade ibland hjälpa till med plantering i skogen. Gustavs far hette Per Pålsson och bodde i Ålakistan och brukade jorden där. Per Pålsson hade också en son som hette Ferm som bodde på Ängagården. Amandas föräldrar Emma och Nils Larsson Fyr bodde först i Baraby men flyttade sedermera till Torups gamla skola och när Emma Larsson blev änka flyttade hon till dottern Anna, som i sin tur var änka efter Gunnar Mårtensson och bodde i Elsas hus längre upp i Hästhagen. Efter branden där .1942 flyttade Emma Larsson ner till dottern Amanda i Grindstugan och bodde kvar där till sin död 1947 i augusti månad. Perssons bodde kvar till slutet av 1970-talet. Gustav dog 1977 och några år senare flyttade Amanda ner till Bara pensionärsbostad. Hon dog 22/12 1984. 1981 arrenderades huset av Olaf Rosenqvist, och han köpte det 1983. Han har under många år varit skådespelare i Tyskland och har under en lång tid någon period varje år varit stugvärd i de svenska fjällen.

Lugna stugan

Vårt hus har tidigare varit ett fåratorp från 1790-talet och har haft den egenheten i motsats till andra torp under Torup, att det har varit självägt men marken har varit arrenderad. Det har också varit halmtäckt men efter julstormen 1902 då taket höll på att blåsa bort ändrades takmaterialet till papp.

Lugna stugan ägdes omkring 1840-talet av en dam som hette Berta Grevell, änka efter en snickare, hon sålde det den 20/8 1853 till skräddare F.Lundgren. I nedre delen av huset bodde Jungfru Laurina Ahlström(var hon månne syster till prästen Ahlström)' hon hade tillhandlat sig den delen av Enkan Grevell, 6 1/4 alnar långt och 9 1/4 alnar brett. Anna Jönsson bodde sen i denna del av huset till början av 1940-talet. Hon var faster till Georg Andersson, Fåraborg. Anna Jönsson var en särling, levde sitt liv torftigt och stilla, unnade sig inte mycket' Dessutom var hon blind på ena ögat och döv.

Huset köptes sedan av skräddare Lars Axberg 1860. Han hade ingen egen verkstad utan gick omkring i husen och sydde, det var för hand för ingen maskin fanns.

Han var bror till min gamlamormor Bengta Axberg. Lars blev tyvärr inte 5å gammal han fick lunginflammation och gick bort redan 1862. Huset ärvdes då av hans mor Marna Persdotter Rasmusson, hon hade varit gift tidigare i Svedala och blivit änka och hette då Axberg. Hon dog 1882 och då ärvdes huset av dottern Bengta Axberg.

Min gamlamormor gick på arbete på slottet och blev med tiden mycket god vän med frih. Coyet. Hon blev ofta ombedd att passa gamla och sjuka människor och många kom hem till henne och bad om hjälp. Hon var också duktig på att laga mat och hon och min mormor Anna Åberg var ofta ute och lagade mat vid större fester, begravningar och dylikt.

Bengta Axberg hade en dotter Anna och en son Ludvig, som dog som liten pojke, Anna gifte sig 1894 med Magnus Åberg. Hon hade innan dess haft plats hos Grosshandlare Kock i Malmö som kokerska. Som nygifta bosatte de sig på Lugnet i Malmö. När deras dotter Nora föddes 5/6 1894 och endast var 11 dagar gammal flyttade de hem här till Torup. De åkte för första gången med den nyöppnade järnvägen Malmö-Genarp till Bara station. De bosatte sig hos Bengta Axberg och bodde resten av sina liv här i Hästhagen. Både gamlamormor och mormor arbetade mycket på slottet och många händelser i familjen rörde sig i och omkring Torup.

Bengta Axberg dog 1921 och då ärvdes huset av hennes dotter Anna och hennes man. 1924 gifte sig hennes dotter Nora med Carl Forss och de fick tre barn, Carl-Magnus, Marianne och Ingrid, den yngsta är undertecknad. Under några år bodde vår Familj i Bjärsjölagård där jag är född, men, 1930 flyttade vi tillbaka till Torup. 1931 dog min morfar Anders Åberg. Min mormor arbetare vidare på slottet om vintrarna och i Bokskogens restaurang på sommaren. Under 33 somrar hade Bengta, Anna och min mor karamellkiosken på arrende i Bokskogen. Min mormor dog 18/12 1951 och då ärvdes huset av den enda dottern Nora och hennes familj. Mina föräldrar bodde kvar här till 1981 då krafterna började sina, trädgårdsarbetet blev för drygt och de beslöt att sälja, då inte mina syskon kunde övertaga det beslöt min man och jag att köpa det och ha det till fritidshus, då vi hade vår bostad i Malmö. Med tiden kom vi dock fram till att vi ville bosätta oss för gott här och det har vi inte ångrat. Efter reparationer har huset nu blivit fullt modernt och bekvämt.

Där vi bor började tidigare Bara socken, men nu går gränsen vid ån. Men Torups gods gräns börjar här, En grind markerade tidigare gränsen mellan Hyby och Torup, tyvärr finns endast en stolpe kvar nu. Grindarna var målade i Torups färger som var blå-gult och Hybys svart-vit. De här grindarna hade i gamla tider stor betydelse det var inte bara för att man förr tog tull där, utan det var också så att om en person som var förvisad från ett gods inte fick komma in och inte ens besöka sina släktingar. Jag har inget exempel från Torup men det finns från Härkeberga daterat 10/9 1909.

Mårtenstorpet

I slutet av 1800-talet beboddes det av en familj Jöns Månsson och senare av Sofia och Mårten Jönsson och deras barn. Barnen var äldre än oss så därför var vi inte så mycket tillsammans och umgicks inte. Den 25/6 1942 slog åskan ner, i den elektriska ledningen ute på åkern och gick in i alla husen och i Mårtenstorpet och Elsas hus blev det eldsvåda. Husen brann ner till grunden.

I Mårtenstorpet hade dagen innan den yngste sonen Henning och hans fru Margit fått en liten dotter hemma. De klarade sig från den otäcka händelsen fint. Sofia hade gått bort på förvintern så hon slapp uppleva det, men Mårten fick se sitt hem gå upp i rök. Höns och gris innebrändes på båda ställen.

Mårten Jönsson hade arbetat på Torup och omnämnes som medaljör.

Blomstertorpet

På 1800-talet: beboddes det av skräddare Göransson, fader till Hjalmar Göransson som hade söner Arnold och Börje och flera flickor. Pojkarna har varit verksamma som trädgårdsmästare. Skräddare Göransson flyttade sedermera till Bara till det hus som ligger alldeles invid vägen söder om ån. Sonen Hjalmar övertog det efter honom och hade sedan även trädgården på Torup och bodde i trädgårdsmästarhuset. Det blev mycket flyttande fram och tillbaka för dessa Göranssons mellan Torup och Bara.

Efter skräddare Göransson kom tegelbruksarbetaren Jöns Andersson och hans fru Ingrid till Blomstertorpet. Han var glad för att odla blommor och höll mycket till i sin trädgård. Frih. Coyet som ofta var ute och inspekterade hus och trädgårdar i sin bygd tyckte han hade alltid så fint i sin trädgård och ville att hans hus skulle kallas Blomstertorpet, därav namnet. Det var också hon som har satt namn på huset här. 1947 kom familjen Rosenqvist hit, de kom från Tyskland efter kriget och bodde ett tag i Malmö, men så fann de detta och fick lov att arrendera det.

1960 gifte Jens och Ursula sig och bosatte sig här och fick tre flickor. Den äldsta dottern Ingrid har köpt skräddarhuset i Bara som skräddare Göransson bodde i tidigare.

1983 köpte Jens och Ursula huset och har reparerat upp det och är i dag bekvämt. Jens är yngre bror till Olaf i Grindstugan'

Urmakarhuset

Här bodde Urmakare Jakobsson och hans stora familj i slutet av 1800-talet, Det var många barn och flera var i min mors ålder, alltså födda i slutet av århundradet. Han sålde och lagade klockor. Det var alltid mycket folk som färdades dit.

Men jag undrar hur man kunde försörja en stor familj med att endast laga klockor på den tiden. Sedermera blev huset uppdelat på två familjer, Änkan efter Olof Jönsson bodde i den norra delen och Johanna och Nils Jönsson i den södra.

Olof Jönsson hade under sin tid i Hästhagen även brukat Bäckatorpet. Han avled 1934.

Nils Jönsson hade brukat en gård som låg närmare Ålakistan, av den finns inget kvar i dag, det är rivet.

De två damerna Jönsson, som båda hette Johanna drog inte särskilt jämt med varandra. Alla tre dog omkring 1953.

sen har det stått tomt från och till men de sista 25 åren har det varit sommar-bostad till Familjen Ramstedt från Malmö.

Mor Elsas hus

Det var ett mycket vackert hus, som tyvärr brann ner till grunden samtidigt som Mårtenstorpet den 25/6 1942. Namnet Elsas torp är efter hönsgumman Mor Elsa på Torup (hönsakadorran), som en tid bodde där. På 1920 och fram till 1933 bodde taktäckaren Nils Persson Lund och hans fru Karolina där ned sina 4 barn, två av de yngsta, Erik och Margit var i mina syskons ålder, födda omkring 1924 - 25'

Nils Perssons flyttade upp till Bara by i fyrkappan där drog läraren Johan Andersson inte jämt med Nils Persson och ville ha bort honom från församlingen och efter det blev vi Hästhagsfolk flyttade över till Hyby församling. Men Nils Persson flyttade till Bara och så slapp inte läraren honom ändå.

Sen bodde sonen till Mårten Jönsson, Gunnar Mårtensson och hans fru Anna där, Anna var syster till Amanda Persson i Grindstugan. Gunnar gick tyvärr bort i unga år 1939 i cancer, och

sen var Anna sambo med Evald Svensson. Annas och Amandas mor Emma Larsson Fyr bodde då också hos dottern. Alla blev hemlösa 1942.

Mor Larsson flyttade till Amanda och Anna och Evald gifte sig och flyttade in i den tomma lägenheten efter Anna Jönsson, i den ena delen av vårt hus. De flyttade efter år till Vismarlövs bed, och efter dem flyttade Allan Pålsson och hans fru Magda in där.

Hästhagstorpet

Har bebotts av Johan Jönsson och hans fru Maria från början av 1900-talet. Vem som bott där tidigare vet jag ej. Han hade häst, kor, får och mycket fjäderfä som de åkte in till staden och sålde. Det var inte så mycket jord att bruka, men jag tror han gick på arbete på Torup. Johan Jönsson, Olof Jönsson och Mårten Jönsson var bröder, som alla hade samlats här i Hästhagen.

Efter föräldrarnas död hyrde deras son Bror Hästhagstorpet och han och hans fru Magda hade det till för några år sedan (1992). 1993 köpte Ulf och Eva Karlsson det, men då huset var så gammalt och i mycket dåligt skick revs alltsammans och ett helt nytt hus har sett dagens ljus, något så när i tidigare utseende. De har två små flickor och trivs ypperligt, och vi tycker det är skönt att det kommer ungt och nytt folk in i vår bygd.

Lundatorpet

Lundatorpet är relativt nybyggt, omkring sekelskiftet. Den gamla gården låg intill vallen som gränsar till Hyby socken. Även här är det åskan som var framme och lagt huset i ruiner. Tidigare familj som bebott detta hus hette Klairs och efter dem kom Anders och Cecilia Lundell och deras barn hit. Efter att föräldrarna flyttat till Svedala bodde sonen Otto Lundell kvar, sen har det varit sommargäster.

Ett tag arrenderade Tyko Jakobsson och hans familj huset, men övertog Sågverksgården 1956 och flyttade dit. Sen slutet av 1960 är det fritidshus åt familjen Widerberg från Malmö och Oslo.

Västertorpet

Det bästa och nyaste av alla husen här i Hästhagen revs för c:a 10 år sedan av Malmö stad. Här bodde snickaren Nils Westerberg och hans familj. Han var gårdssnickare på Torup. Familjen hade många barn och den äldsta dottern Ester stannade kvar hemma och passade fadern sedan modern gått bort. Hon bodde kvar ensam under många år men flyttade sedan till Bara och bor där än i dag över 90 år gammal.

Vägen som tidigare gick till Nygård och Ålakistan är nu uppkörd och slutar vid Lundatorpet. Det fanns en gård till efter Westerbergs där Nils Jönsson och hans fru Johanna och sonen Edvin bodde . Men huset har rivits. Det var gammalt och nerslitet.

Bäckatorpet

Har varit ett kottorp med häst, gris och får och nötkreatur. I slutet av 1800-talet bodde Olof och Johanna Jönsson där och brukade gården till 1934 då Olof dog.

Efter dem kom Anton Olsson och hans familj och brukade gården till början av 1940. De flyttade sedan till Västerskog där Malmbergs hade bott tidigare. Den gården brann ner när Olssons arrenderade den. Efter Olssons kom Knut Pålsson och hans fru Edit och sonen Åke till Bäckatorpet. De hade kvar den till 1953 då Edit dog.

Då kom Carl och Maria Pranter och deras barn dit. Han började föda upp grisar och hade från början en stor äppelplantering, men det gick inte så bra så han upphörde med den odlingen.

Han bodde kvar till mitten av 1970-talet och då hyrde döttrarna det. Carl och Maria flyttade till Dalby.

Sedan en del år bor Christina Holmqvist där.

Kerstintorpet

Detta hus är byggt av Sågare Larssons son på 1900-talet. Syskonen bodde tillsammans med modern Kerstin, därav namnet Kerstintorpet. Kerstin dog i slutet av 1930-talet.

Dottern Hermina var den sista av syskonen som bodde kvar där och hon dog tragiskt på 1960-talet.

Sedan har det varit uthyrt till jägare på godset. Numera bor familjen Lindahl där.

Sågverket

Det var en stor industri i många år. Den förste sågaren hette Larsson, när han dog övertog sonen den. De köpte skog på Torup, Hyby och Häckeberga. Malmö hamn var en mycket stor kund enligt uppgift.

Sedan var det Axel Nyberg.

Det har funnits en hög skorsten och det har sågats en oändlig massa stockar varje år till plank och mycket annat bl.a. parkettstav. Det var både bok och ek samt andra träslag. Sågverket var först vattendrivet, sedan med ånga och kanske sista tiden med elektricitet, 1940 fick vi elektriskt ljus här i Hästhagen och det var tack vare min mor Nora, som gick omkring med en lista och den beviljades. Det betalades en liten summa de första åren till Torup för inläggningen.

Själva lantbruket till Sågverksgården övertogs 1936 av Jöns Dahl och hans dotterson Alvar och dennes fru Margit som arrenderade den till 1956 då de övertog Fåraborg. Jöns Dahl avled 1947.

Nu bor Ingrid och Tyko Jakobsson där, men brukar ej jorden, utan arrenderar bostaden. Stall och loge är rivet. Endast svinhuset är kvar.

Murarhuset

Utmed stora vägen mellan Torup och Hyby ligger Murarhuset. Det är inte heller så gammalt, det har aldrig varit halmtäckt. De flesta husen i Hästhagen har varit korsvirkeshus med halmtak, men nu är takbeståndet ett annat.

Det blev byggt av en mjölnare som hade haft kvarnen, det gjorde han när han slutade med malandet, Vad han hette vet jag ej. Sen blev det så att de murare som varit fast anställda på Torup som gårdsmurare bodde där, därav namnet. Den siste muraren hette Anders Olsson. Familjen hade många barn i min mors ålder, mest flickor. Även i detta lilla hus fanns en liten affär (pepparbod kallad). De hade väl samma varor som de som bodde i Grindstugan. Trots att det var en stor familj med små utrymmen hyrdes det ut till sommargäster varje år. Det var byggnadsinspektör Nilsson och hans fru och 3 barn som bodde där under många år. Platsen utanför användes av bygdens barn och sommargästerna till att hålla festligheter på. Det var majstång och dans och de lär ha haft väldigt roligt. 1993 köpte Tommy Nicklasson och Carina Patteet det.

Vattenkvarnen

Detta hus som var halmtäckt ligger alldeles intill vägen. Det maldes mycket i slutet av 1800-talet och in på 1900-talet och den mjölnaren hette Hansson. Förr var det mycket vackert och idylliskt här. Framför huset på andra sidan vägen låg kvarndammen. Där gick korna på bete

på sommaren och på vintern var den fylld av vatten som mjölnaren genom dammluckor under vägen släppte in på vattenhjulet i byggnaden. Det fanns 2 slussar, som han reglerade vattnet med, en gick in till vattenhjulen den andra fanns vid en spång där han öppna och stängde efter behov.

Efter Hansson kom Jöns Pålsson och det var 1914 och han har enligt dottern Astrid aldrig malet något. Han hade mjölkkörning under många år till mejeriet. Det var hans son Allan som skötte transporten. Han hade ett litet jordbruk dessutom att sköta om, några kor, hästar och grisar. Även höns som alltid sprang över vägen och flera blev överkörda. Jöns Pålsson var alltid rädd att huset skulle antändas när det var sommar och folket var på väg från Bokskogen. Taket gick så långt ner så det är konstigt att det kunde klara sig från eländet. Jöns Pålsson avled 1954 och hans fru flyttade till Malmö och gick bort för några år sedan.

Det har varit uthyrt till privatpersoner och skiftat flera gånger under senare år.

Dansbanetorget

På höger sida om Sågverksvägen och ca 50 m. norr om det lilla "Pepparkakshuset" låg den gamla dansbanan. Huset kallades Sjölinahuset. Familjen som bodde där hette vid den tiden. Dansbanan var en stampad jordbana och där spelade de kända Grönvallarna från Bara till dans för traktens ungdomar ja även de äldre deltog. Grönvallarna var kända på 1800-talet som mycket duktiga spelmän. Kung Oskar I och hans drottning Josephine lär ha besett allmogens nöje där i juli månad 1846.

Efter Sjölin kom troligen fam. Germundsson. Deras son Gösta bodde kvar till efter stormen 1967, men tog då och flyttade till pensionärslägenhet i Bara.

Sen har det varit uthyrt lite då och då till sommargäster.

I de flesta husen var det alltid sommargäster, som kom tillbaka år efter år och de var blomsterhandlare, vagnmakare, byggnadsinspektörer, advokater m.m. En livslång vänskap grundades med ortens folk och de umgicks och hade många trevliga stunder tillsammans. På murarplanen spelade de bland annat krocket. Ungdomarna bildade 1917 en förening som kallades Månstrålarne.

Den som har berättat det här är Ingrid Jakobsson, född Forss 1927, uppvuxen i Hästhagen ånyo återflyttad hit 1987. Mycket av min berättelse bygger på min mors minnen och en bandinspelning som hon gjorde i slutet av sin långa levnad. Min far avled 1985 och min mor 1989, 95 år gammal.

